

La crisi grega

L'epicentre de la crisi grega començà, ara fa uns tres anys, a la península Calcídica, a la costa nord de Grècia. A l'extrem occidental d'aquella península, que té la forma precisa del trident de Posidó, amb braços d'uns cinquanta quilòmetres de llargada cadascun i una orografia magnífica de pics de fins a dos mil metres, hi ha la república de mont Athos, una confederació de vint grans monestirs ortodoxos.

Quan, ara farà gairebé un quart de segle, vaig visitar aquella república mil·lenària, el monestir de Vatope·di, una immensa massa fortificada, de torres quadrades, parets d'un pam de gruix i grans patis empedrats, tenia un aspecte una mica ruïnós. Amb el posat sever, que vaig atribuir a la meua declaració de catalanitat i al fet que els almogàvers havien saquejat el monestir set-cents anys abans, l'encarregat de la cuina em serví uns cigrons reescalfats i un ditet d'ouzo. A la tarda, mentre jo esperava la barqueta que m'havia de dur al Gran Laura, un monjo jove barbut trencava les normes monacals i es llançava, amb les fal·des arromangades, a la mar lluminosa d'una badia tan perfecta com un arc de mig punt.

Als noranta, una petita colla de monjos xipriotes en van prendre possessió amb l'ambició de dur-lo novament a una època més gloriosa. Al cap de poc descobriren, amagada en una de les torres, una acta de donació d'un llaç minúscul feta al segle XIV per l'emperador Joan V Paleòleg. El llaç, que havia estat declarat reserva natural, no trigà gaire a ser requalificat com a propietat susceptible d'explotació. Uns anys després, els monjos aconseguiren, també miraculosament, que l'estat grec rescabés aquell llaç, valorat en uns 55 milions d'euros, per un conjunt de 73 propietats públiques, incloent-hi les instal·lacions gimnàstiques dels Jocs Olímpics del 2004. Aquelles terres i edificis també foren requalificats fins a valer, un cop Vatope·di va procedir a engegar diversos plans d'explotació comercial, prop de 1.000 milions d'euros, segons una comissió parlamentària d'investigació dels fets.

L'escàndol d'aquelles operacions immobiliàries féu caure el primer ministre conservador immediatament. El nou govern socialista ven-

CARLES BOIX

PROFESSOR UNIVERSITAT PRINCETON

cedor a les eleccions va revelar que les finances públiques gregues presentaven un forat de dimensions inèdites: el dèficit, projectat en uns 7.000 milions d'euros pel govern sortint, era en realitat de més de 30.000 milions. L'anunci, que va so-

interessos purament particulars i sense la connivència d'una societat on cadascú intenta aprofitar-se dels altres sense cap mena de límit.

La política grega oscil·la entre dos grans partits o famílies electorals. El primer, nominalment socialista, el dirigeix l'actual president de govern grec, un Papandreu fill i nét de primers ministres. Davant del segon, suposadament conservador, hi ha els Karamanlis: el fundador d'aquesta dinastia governà a Grècia abans i després de la dictadura dels coronels; el seu nebot, també primer ministre, beneí els negocis de Vatope·di.

Cada partit funciona com una gran maquinària de col·locació: no cal ni dir-ho, a càrrec de l'erari públic. En els darrers deu anys els sala-

ris del sector públic s'han duplicat en termes reals. El salari públic mitjà és tres vegades més alt que el salari privat mitjà. En el sistema educatiu, que és a la cua d'Europa en resultats, la proporció de mestres per estudiants és quatre vegades més alta que la del capdavanter europeu, Finlàndia. Aquesta manca de disciplina en la despesa ve acompanyada pel frau fiscal i comptable més absolut. Dos terços dels metges grecs declaren ingressos per sota dels 1.000 euros mensuals. A l'àrea d'Atenes només uns 300 contribuents declaren que tenen una piscina, tot i que, fent servir Google Earth, el govern n'ha detectat 17.000. En alguns cercles financers internacionals es coneixia el cap de l'institut nacional d'estadística grec com *el màgic* per la seva capacitat de cuinar els números.

L'arrel de la crisi grega no es deu a un neoliberalisme rampant. Al contrari. No hi ha societat europea més col·lectivista, tant de paraula com en aspiracions. I probablement no hi ha economia europea més regulada i gremialitzada que l'hel·lena. El problema de Grècia és que ningú es refia dels seus conciutadans. Qui vol pagar impostos quan la resta fa tot el possible per evadir-los? Qui pot confiar en unes institucions públiques que funcionen a cop de contactes personals? La crisi grega és una crisi moral en un sentit molt precís: és la crisi pròpia d'una societat on el camp qui pugui impera sense límits, on ningú es fa responsable de res. El gran interrogant és si, en aquest estat de descomposició de les normes socials més bàsiques, podran recuperar els conceptes de deure cívici i joc net.

ARIANNE FABER

more la Unió Europea, va ser el detonant de la crisi actual.

Per descomptat, la història de Vatope·di, que ha crescut fins a arribar als 100 monjos, no hauria estat possible sense la cooperació d'un estat completament capturat per

El problema de Grècia és que ningú es refia dels seus conciutadans. És la crisi pròpia d'una societat on el camp qui pugui impera sense límits